

Sector : Conjunctuur en Collectieve Sector
Afdeling/Project : Cojunctuur
Samensteller(s) : Martin Mellens
Nummer : 240
Datum : 16 maart 2010

Arbeidskosten per eenheid product CEP 2010

In paragraaf 2.3 van het CEP 2010 wordt de relatieve ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product in de Nederlandse verwerkende industrie besproken. Deze indicator verschaft inzicht in de ontwikkeling van de prijsconcurrentiepositie van Nederlandse exportproducten. In dit memo wordt de ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product in Nederland en van de concurrenten meer gedetailleerd besproken.

Ontwikkelingen in 2010 en 2011

Na de sterke stijging vorig jaar zullen dit en volgend jaar de arbeidskosten per eenheid product naar verwachting dalen. De afname dit jaar van 6¾% is sinds de start van de meting in 1970 zelfs nog niet eerder voorgekomen. De ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product in de periode 2008-2010 is volledig toe te schrijven aan de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit. Door het instorten van de productie nam deze vooral vorig jaar sterk af. Dit jaar trekt de productie aan terwijl de werkgelegenheid, die vertraagd reageert op de terugval van de productie (labour hoarding), afneemt. Dit zorgt voor een sterke productiviteitsgroei. Volgend jaar zijn deze conjuncturele effecten voor het grootste deel uitgedempt. In de projectie is daarom de productiviteitsgroei ongeveer gelijk aan het lange-termijngemiddelde.

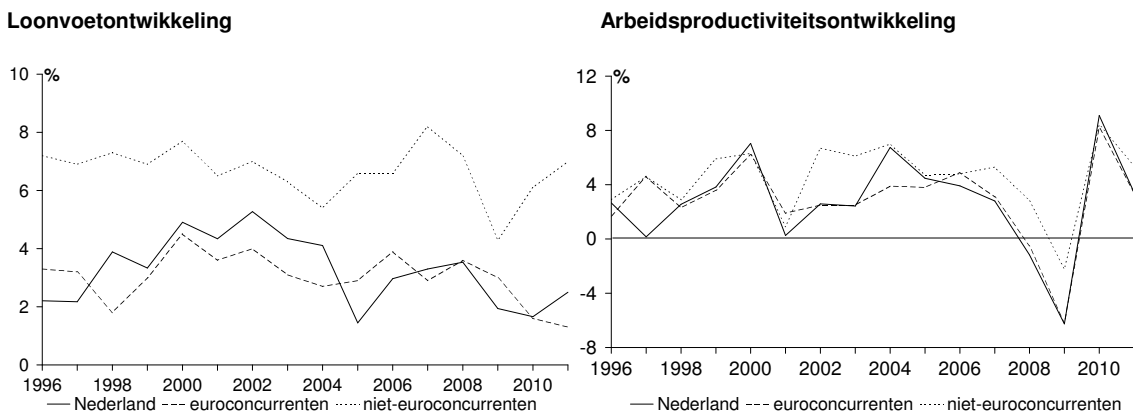
De opwaartse bijdrage van de loonvoetontwikkeling aan de arbeidskosten per eenheid product is dit jaar naar verwachting iets minder groot dan vorig jaar. Door de slechte economische situatie is er weinig ruimte voor hogere lonen. Het gedeeltelijke economische herstel wordt volgend jaar ook zichtbaar in de groei van de loonvoet die dan naar verwachting iets hoger uitkomt dan dit jaar. Doordat de groei van de loonvoet nog wel achterblijft bij de stijging van de arbeidsproductiviteit zullen ook volgend jaar echter de arbeidskosten per eenheid product nog met 1% afnemen.

Tabel 1 Arbeidskosten per eenheid product in de verwerkende industrie, in euro's, 2006-2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	mutaties per jaar in %					
Nederland						
Loonvoet ^a	3,0	3,3	3,5	1,9	1¾	2½
Arbeidsproductiviteit	3,9	2,8	- 1,2	- 6,3	9	3½
Arbeidskosten per eenheid product	- 0,9	0,5	4,8	8,7	- 6¾	- 1
Euroconcurrenten						
Loonvoet ^a	3,9	2,9	3,6	3,0	1½	1¼
Arbeidsproductiviteit	4,9	3,1	- 0,5	- 6,2	8¼	3½
Arbeidskosten per eenheid product	- 0,9	- 0,1	4,2	9,9	- 6	- 2
Niet-euroconcurrenten						
Loonvoet ^a	6,6	8,2	7,2	4,3	6	7
Arbeidsproductiviteit	4,8	5,3	2,8	- 2,2	8½	5½
Effectieve wisselkoers euro	- 0,3	3,3	3,5	2,4	- 1½	0
Arbeidskosten per eenheid product	2,0	- 0,5	0,7	4,1	- ¾	1½
Alle concurrenten						
Loonvoet ^a	5,2	5,7	5,4	3,6	4	4½
Arbeidsproductiviteit	4,8	4,2	1,3	- 4,0	8	4½
Effectieve wisselkoers euro	- 0,1	1,8	1,9	1,3	- ¾	0
Arbeidskosten per eenheid product	0,5	- 0,3	2,2	6,6	- 3	0

^a In nationale valuta.

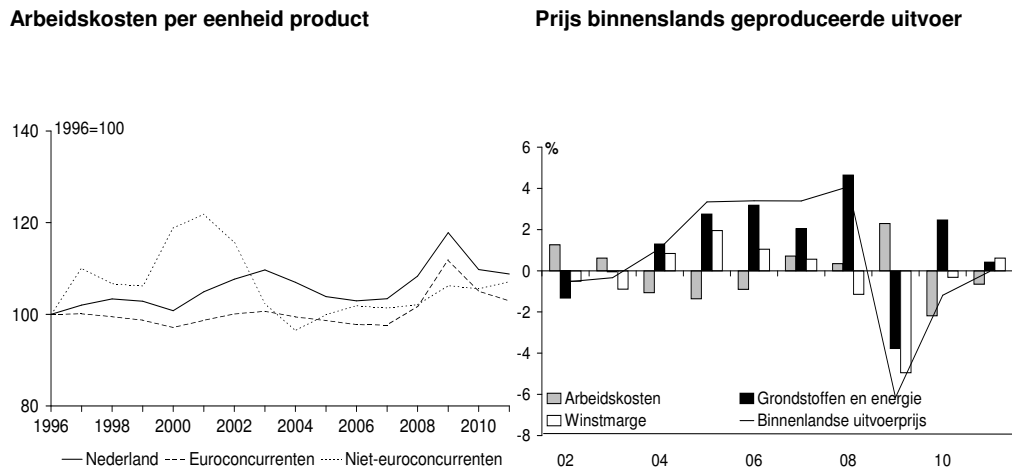
Figuur 1 Ontwikkeling loonvoet (links) en arbeidsproductiviteit (rechts)

Omdat de kredietcrisis een wereldwijd fenomeen was, laten de ontwikkelingen van de arbeidskosten per eenheid product van de concurrenten een soortgelijke ontwikkeling zien als in de Nederlandse verwerkende industrie. Door een hogere arbeidsproductiviteitsgroei dalen de arbeidskosten per eenheid product in de Nederlandse verwerkende industrie iets meer dan bij de euroconcurrenten. Ten opzichte van de niet-euroconcurrenten is het verschil in het voordeel van de Nederlandse exporteurs nog groter. De loonvoet (in lokale valuta) neemt voor de niet-euroconcurrenten aanzienlijk meer toe dan in de Nederlandse verwerkende industrie. Deze ontwikkeling wordt versterkt door wisselkoersfluctuaties. De waarde van de euro is de laatste maanden in waarde gedaald ten opzichte van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen als gevolg van toenemende onzekerheid omtrent de begrotingsproblemen van de Griekse overheid en andere ‘perifere’ eurolanden.

Volgend jaar nemen de arbeidskosten per eenheid product in de Nederlandse verwerkende industrie naar verwachting met 1%-punt af, terwijl zij bij de niet-euroconcurrenten met 1½% stijgen. Ondanks de technische aanname van constante wisselkoersen neemt de loonvoet bij de niet-euroconcurrenten volgend jaar nog altijd meer toe dan in de Nederlandse verwerkende industrie. De arbeidskosten per eenheid product bij de euroconcurrenten nemen met 2% af. Door een gematigder loonontwikkeling is de daling naar verwachting groter dan in de Nederlandse verwerkende industrie. De werkloosheid is in de andere landen van het eurogebied hoog vergeleken met die in Nederland, hetgeen een drukkend effect heeft op de loonontwikkeling.

Figuur 2 **Ontwikkeling arbeidskosten per eenheid product (links) en onderbouwing prijsontwikkeling binnenslands geproduceerde uitvoer**

De prijsconcurrentiepositie wordt niet alleen bepaald door de ontwikkeling van de arbeidskosten, maar ook door die van de prijzen van ingevoerde grondstoffen en halffabricaten en de winstmarge. Vorig jaar moesten exporteurs fors interen op de winstmarge doordat zij werden geconfronteerd met vraaguitval op belangrijke markten. Alleen door de prijzen te laten zakken konden zij marktaandeel behouden. Dit jaar breken naar verwachting nog geen betere tijden aan voor exporteurs. De winstmarge verslechtert nog iets. Dalende arbeidskosten oefenen een neerwaartse invloed uit op de uitvoerprijzen, maar dit wordt voor een deel tenietgedaan doordat grondstoffen door het aantrekken van de internationale vraag weer duurder worden. Bovendien zullen exporteurs gezien het broze herstel voorzichtig zijn zich uit de markt te prijzen. Pas volgend jaar is er ruimte voor enig herstel van de winstmarge door het voortgaande herstel van de internationale economie en omdat ook dan de arbeidskostenontwikkeling de uitvoerprijzen drukt.